

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *J. Bevilacqua-Borsody Béla*

Cím: *Kétezeréves római hadi-
útból zsákutca*

Forrás: *Pest*

Pest
(Hely)

1944. III. 27
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

725.092.3

Hely

Kálvin-tér

Idő

"1944"

Személy

Kétezeréves

Római hadiútból zsákutca...

Azt olvassuk, hogy a székesfőváros tanácsa elhatározta: a vidékről a városba bevezető mai utak tehermentesítése céljából új utakat épített a város körül. Ezek fogják levezetni a városon átmenő forgalom zsúfoltságát, mely a legsúlyosabb forgalmi zavarok okozója.

Nincsen új a Nap adatt, így tehát a most tervezett új tehermentesítő utak őseit is megtaláljuk a régi Budán és Pesten. A két régi város alaprajza hangos, értelmes szóval beszél régi tehermentesítő útjairól.

Pest magva az az óromaj négyesarkos bonyos római erőd, mely a mai Váci-utca, Mária Valéria-utca, Deák Ferenc-utca és Régi posta-utca négyszögén terült el. Ez a *Castrum* a dunabalti római út mellett épült. Az úttest a mai Váci-utca vonalának felel meg. A középkori Pest körülötte a római *Castrumot*.

Amikor falai a mai Várház-körút vonalán futottak, az út itt egy városkapun lépett ki és haladt az Alföld felé. Ezt a kaput Buda és Pest 1686-i visszafoglalása után beépítették, hogy a Vác felől az Alföld felé és vissza igyekvő forgalom a város keleti falai és árka mellett elhúzódó országútra kerüljen. A Váci-utcaból tehát zsákutca lett. Egy kis gyalogkapu vezetett át a városfalon, egészen 1795-ig. »Tyúk-

járókapu« és »Tyúkklykkapu« volt a neve, helyesebben a csúfneve. Ott volt ez a kis gyalogkapu, ahol a Váci utca — az 1900-as évek elejéig *Lipó-utca* — ma nekifut a Központi Vásárcsarnoknak.

A Céloskapu

A régi Hajóhídon, a mai Deák Ferenc-utcánál, a városba belépő szekerforgalom az Alföld felé a mai *Kecskeméti-utca* végén volt *Kecskeméti kapun* lépett ki a városból és futott tovább az üllői országúton és a Soroksári-úton. Az 1790-es évek végére olyan forgalom zsúfolódott össze a *Kecskeméti kapunál*, hogy a mai *Királyi Pál-utcánál új kaput törtek a városfalon*. A közeli polgári Céllováhról lett a neve Céloskapu. A keletkezése tehát klasszikus tehermentesítés volt.

A *Cegléd, Nagykőrös, Kecskemét és Szeged* felől Pesten át Bécsnek tartó gulyahajtást az 1700-as évek elején szintén Pest városfalai körül vezették el. A pesti marhavásár — a Mészáros Ipartestület máig őrzött iratai tanúsága szerint — a mai Kálvin-téren volt. A gulyákat a mai Várház-körúton lehajtották a Dunáig, itt a Dunaparton a cölöpös karófalon kívül a Duna sodra által egyik partról a másikra átnyomott Repülőhíd vitte át a hajtott mar-

hát a mai Rudasfürdőig. A határ innen a Tabánon át az egykori Hadnagy-utcán mentek fel a Németvölgybe, ahonnan a Bécs felé futó, máig Mészáros-útnak nevezett marhahajtó út indult el.

Amiből az az érdekes, hogy az egykori Hadnagy-utca vonalán fut a Gellérthegy aljától a Németvölgy és a Farkasvölgy felé vezető új transzverzális út.

Gulyák a Kálvin-téren

A régi pesti városi magisztrátus teremtette meg a régi várost kelet felől körülölelő nagy marhahajtóutat. Ez az Alföld felől felfelé futó nagy országúton, a Soroksári-úton, az üllői országúton és a Debrecen felől jövő Kerepesi-úton érkező marhahajtásokat terelte a Bécs felé futó váci országútra és viszont. A nagy utat a nagy körbefutó út kötötte össze. Ennek a nyomán keletkezett a mai *Orczy-út*. Külső tehermentesítője a *Hajcsár-út* volt, mely a *Hungária-körút* keletkezésének lett az alapja.

Érdekes, hogy a mostani tervezet pontosan ezt az útvonalat akarja továbbfejlesztetni.

1914 előtt, szép langyos, régi pesti éjszakákon az *Üllői-úton* gyakran érkezett fel az alvó városba a bugaci gulya. Kondások fütykösei döngtek a szép címeresszarvú fehér magyar ökrök hátán. *Pulikutyák csaholtak és kolomp kongott a Kálvin-téren*. A gulya megállott a kálvintéri kút mellett. Nagyon ivott a gulya. Bánatosan bődült el egy-egy ökör és ment tovább. Megírta *Kárpáti Aurél* és *Magyar Elek* is. Az éjszakai kávéházakba a

falai, a puszta hangját hozta fel a kolomp szó. A Múzeum-körút a Belvárost tehermentesítette a marhahajtástól.

Dr. Bevilacqua Borsody Béla